

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Voortgezet Onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie

1300937

Uw brief

05 december 2017

Uw referentie

2017Z17073

Datum 12 januari 2018

Betreft Antwoord op schriftelijke vragen van Westerveld (GroenLinks)

Hierbij zend ik u het antwoord op de vragen van het lid Westerveld (GroenLinks) van uw Kamer inzake transparantie en reserves bij samenwerkingsverbanden.

De vragen werden mij toegezonden bij uw bovenaangehaalde brief met kenmerk 2017Z17073.

De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob

2017Z17073**Onze referentie**
1300937

Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Westerveld (GroenLinks) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake transparantie en reserves bij samenwerkingsverbanden. (ingezonden d.d. 05 december 2017).

1

Kent u de berichten 'Samenwerkingsverbanden zien reserves groeien' 1) en 'Transparantie passend onderwijs laat te wensen over'? 2)

Ja.

2

Hoe kan het dat nog steeds de helft van de samenwerkingsverbanden geen volledige openheid geeft over de jaarstukken?

Samenwerkingsverbanden zijn (nog) niet verplicht hun jaarstukken online te zetten. Momenteel werk ik aan een wetsvoorstel dat ervoor zorgt dat alle jaarstukken van zowel scholen als samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs online moeten worden gepubliceerd. Ik verwacht dit wetsvoorstel vóór de zomer van 2018 aan uw Kamer te kunnen aanbieden. De inwerkingtreding is voorzien op 1 januari 2019 en zal dus naar verwachting van toepassing zijn vanaf de jaarstukken over het boekjaar 2018.

3

Is bekend waarom sommige samenwerkingsverbanden een tekort hebben en andere samenwerkingsverbanden een overschot? Zo ja, wat zijn de oorzaken?

Ja. Er is geen eenduidige oorzaak voor deze verschillen. Voor een goede beoordeling van het eigen vermogen en de financiële resultaten is het van belang om te kijken naar de onderbouwing van de cijfers en de beleidskeuzes die het samenwerkingsverband maakt.

4

Deelt u de mening dat het zeer onwenselijk is dat veel samenwerkingsverbanden niet volledige transparant zijn? Zo ja, wat gaat u doen om dit te verbeteren? Zo nee, waarom niet?

Ja, ik vind het onwenselijk dat niet ieder samenwerkingsverband de jaarstukken online openbaar maakt. Daarom werk ik momenteel aan het in het antwoord op vraag twee genoemde wetsvoorstel.

5

Bent u het eens met de berichtgeving dat de regels voor de jaarverslaggeving nog niet zijn afgestemd op samenwerkingsverbanden? Bent u van plan deze regels aan te passen? Zo nee, waarom niet?

Omdat de huidige regels over verantwoording onvoldoende aansluiten bij de samenwerkingsverbanden, is er voor de samenwerkingsverbanden een nieuw model ontwikkeld. Dit model is in een werkgroep samen met samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, de PO-Raad en VO-raad, de AOb, OCW, DUO en de Inspectie voor het Onderwijs (hierna: inspectie) ontwikkeld en

zal vanaf dit jaar worden toegepast. Op 1 december jl. heb ik de samenwerkingsverbanden en accountantsbureaus per brief hierover geïnformeerd. Voor meer informatie verwijs ik naar mijn beleidsreactie op de Financiële Staat van het onderwijs 2016 (Kamerstuk 34775-VIII nr. 58).

Onze referentie
1300937

6

Hoe ziet u deze kwestie in het licht van het verantwoordingsonderzoek van de Rekenkamer? Kunt u bevestigen dat zij constateerden dat zicht op de besteding van de middelen die voor passend onderwijs zijn bestemd, niet zijn verbeterd? Deelt u de mening dat het onbegrijpelijk is dat verbetering bij veel samenwerkingsverbanden uitblijft?

Ik deel de mening dat de verantwoording over de besteding van de middelen voor passend onderwijs moet worden verbeterd. Naar aanleiding van de resultaten van het verantwoordingsonderzoek zijn er verbeteracties ingezet. Het kost echter tijd voordat de beoogde verbetering zichtbaar wordt. Verantwoording vindt namelijk altijd achteraf plaats, terwijl de grootste winst te behalen is in het vooraf goed afspreken hoe de middelen achteraf worden verantwoord. Het model genoemd in het antwoord op vraag vijf is een voorbeeld van de ingezette verbeteracties.

De werkgroep genoemd in het antwoord op vraag vijf heeft een handreiking opgesteld voor samenwerkingsverbanden en schoolbesturen over hoe om te gaan met de verantwoording op de verschillende niveaus binnen het samenwerkingsverband: wie verantwoordt zich waarover en op welke wijze? Deze notitie heb ik als bijlage meegestuurd bij de brief die ik op 1 december jl. heb verzonden aan samenwerkingsverbanden en accountantsbureaus.

7

Heeft u plannen om het zicht op de bestedingen voor passend onderwijs voor volgend jaar te verbeteren? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Ja, zie de acties genoemd in de antwoorden op vraag twee en vijf.

8

Bent u bereid om de medezeggenschap bij de samenwerkingsverbanden te verbeteren, zodat er een betere verantwoording is richting leraren en ouders over de bestedingen? Zo ja, hoe gaat u dit doen? Zo nee, waarom niet?

Het is van belang dat de ondersteuningsplanraad en de medezeggenschapsraad goed betrokken worden bij belangrijke besluitvorming in het samenwerkingsverband. Met de invoering van de Wet versterking bestuurskracht heb ik de positie van de medezeggenschap in het onderwijs verder verbeterd. Bijvoorbeeld doordat de medezeggenschap recht krijgt op directe vergoeding van (redelijkerwijs noodzakelijke) kosten van scholing en rechtsbijstand, en doordat de medezeggenschap tenminste twee keer per jaar dient te overleggen met de interne toezichthouder. Deze maatregelen zijn ook van toepassing op de ondersteuningsplanraad en de medezeggenschapsraad van een samenwerkingsverband. Op deze wijze kunnen beide beter invulling geven aan hun rol in het systeem van checks and balances.

Veel samenwerkingsverbanden zijn op dit moment bezig met het opstellen van een nieuw ondersteuningsplan. De samenwerkingsverbanden voeren met de

ondersteuningsplanraad in dat kader het gesprek over de invulling van de ondersteuningsvoorzieningen en de bijbehorende verdeling van de onderwijsmiddelen.

Onze referentie
1300937

9

Wanneer wordt de wet die het openbaar maken van jaarverslagen voor onderwijsinstellingen verplicht stelt, naar de Kamer gestuurd? Vallen samenwerkingsverbanden ook onder deze wet?

Samenwerkingsverbanden vallen inderdaad onder deze wet. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 is de inwerkingtreding voorzien op 1 januari 2019 en zal dus naar verwachting van toepassing zijn op de jaarstukken vanaf 2018.

10

Bent u bereid de kengetallen over onder meer budgetten en leerling-ontwikkeling per samenwerkingsverband terug te plaatsen op de website www.passendonderwijs.nl en geactualiseerd te houden? 3) Zo nee, waarom niet?

Omdat ik het belangrijk vind dat de kengetallen waarnaar u verwijst openbaar toegankelijk zijn, werk ik samen met de raden aan een openbare plek om dit informatieproduct te plaatsen. De kengetallen zijn in de eerste instantie een informatieproduct voor samenwerkingsverbanden en hebben inmiddels hun plek gekregen in het dashboard passend onderwijs van de PO-Raad en de VO-raad en zijn opvraagbaar bij de samenwerkingsverbanden.

11

Wat is uw reactie op de conclusie dat de 152 samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs in het basis- en voortgezet in 2016 samen bijna vijftig miljoen euro aan hun reserves hebben toegevoegd?

Van samenwerkingsverbanden verwacht ik dat zij een risico-inschatting maken en op basis daarvan sturen op de aan te houden reserve. Voorop staat dat het geld goed besteed moet worden aan de ondersteuning van leerlingen. Sparen mag geen doel op zich zijn. Ik vind het belangrijk dat op regionaal niveau de resultaten van het samenwerkingsverband worden verantwoord, zodat daar het gesprek kan plaatsvinden over de noodzakelijke hoogte van de reserve. Ik zie dat dit gesprek steeds meer in samenwerkingsverbanden wordt gevoerd en stimuleer dat ook met de Wet versterking bestuurskracht, zoals genoemd in het antwoord op vraag acht.

Wat betreft het beeld van de reserves die samenwerkingsverbanden aanhouden: dat beeld is op landelijk niveau lastig te duiden. Het is een optelsom van 152 samenwerkingsverbanden, die allemaal verschillen in omvang, inrichting en beleidvoerend vermogen. Zo mag verwacht worden dat een samenwerkingsverband dat eigen personeel in dienst heeft een hogere reserve aanhoudt dan een samenwerkingsverband dat dat niet heeft. Vanwege die verschillen is het onwenselijk om bijvoorbeeld een maximale grens in te stellen voor de aan te houden reserve (zoals wordt gevraagd in vraag vijftien).

12

Deelt u de mening dat geld voor zorgleerlingen aan deze leerlingen besteed moet worden? Zo ja, bent u bereid samenwerkingsverbanden aan te spreken en waar nodig maatregelen te treffen?

Onze referentie
1300937

Samenwerkingsverbanden dienen de ondersteuningsmiddelen die ze ontvangen rechtmatig en doelmatig te besteden aan de ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsvraag. Om dat te doen dient het samenwerkingsverband een goede bedrijfsvoering te voeren. Daar past een weloverwogen eigen vermogen als risicobuffer bij. In het toezicht vraagt de Inspectie zo nodig om een verantwoording van de omvang van het vermogen van het samenwerkingsverband.

13

Is het toegestaan voor samenwerkingsverbanden om een beleggingsportefeuille te hebben? Zo niet, wat gaat u doen om dit te voorkomen? Zo ja, vindt u dit wenselijk?

Ja, onder strikte regels en met een zo klein mogelijk risico, mogen onderwijsinstellingen en samenwerkingsverbanden beleggen. Dit vanuit het oogpunt dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop ze de hen toegekende middelen besteden. Dit kan bijvoorbeeld verstandig zijn bij lange termijn investeringen, zoals het repareren van een dak. Het rendement kan immers hoger zijn dan wanneer het geld op de spaarrekening wordt gezet. En dat rendement komt dan weer ten goede aan het primaire publieke doel. De Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 ziet toe op de regels. Het financiële beleid en beheer van instellingen moet dienstbaar zijn aan het realiseren van de publieke doelstellingen en moet daartoe op transparante wijze gericht zijn op financiële continuïteit.

14

Wat is uw oordeel over het in het genoemde artikel samenwerkingsverband voor voortgezet (speciaal) onderwijs in Gouda dat 1,2 miljoen euro heeft uitstaan in staats- en bedrijfsobligaties?

In deze specifieke situatie betreft het vermogen dat opgebouwd is voor de invoering van passend onderwijs. Met oog op doelmatige besteding van de middelen lijkt het mij wenselijk dat dit vermogen met beleid ingezet gaat worden voor de ondersteuning van leerlingen. Het betreffende samenwerkingsverband heeft aangegeven dit te gaan doen en het eigen vermogen de komende jaren af te zullen bouwen.

15

Wat is naar uw mening een maximale risicobuffer voor samenwerkingsverbanden?

Zie vraag 11.

16

Kunt u reageren op de genoemde voorbeelden in het artikel van samenwerkingsverbanden die hun eigen vermogen flink hebben zien groeien?

In het artikel op de website van de AOb worden twee samenwerkingsverbanden genoemd waarvan het eigen vermogen is gestegen. In het artikel worden ook de

reacties weergegeven van de directeuren van beide samenwerkingsverbanden. Het past niet bij mijn rol en verantwoordelijkheden ten aanzien van het stelsel om in te gaan op specifieke situaties binnen enkele samenwerkingsverbanden. Dat strookt immers niet met het belang dat ik hecht aan het goede gesprek in de regio.

Onze referentie
1300937

17

Bent u bereid om met samenwerkingsverbanden afspraken te maken over de financiële reserves de komende jaren? Zo ja, hoe gaat u dit vormgeven? Zo nee, waarom niet?

Zie vraag 11. Ik houd hierbij de vinger aan de pols via het toezicht van de inspectie.

- 1) <https://www.aob.nl/nieuws/samenwerkingsverbanden-zien-reserves-groeien/>
- 2) <https://www.aob.nl/nieuws/transparantie-passend-onderwijs-laait-te-wensen-over/>
- 3) Het gaat hier om swv.passendonderwijs.nl/po en swv.passendonderwijs.nl/vo. De tabbladen met data op deze sites zijn onlangs verwijderd.